

Koszovó kísérlete az UNESCO-tagság elnyerésére, nemzetközi elismertségének erősítésére

Erdős-Zeichner Anna

Koszovónak a függetlensége nemzetközi elismertetésére irányuló diplomáciai küzdelmében fontos állomást jelentett az UNESCO-tagság elnyerése érdekében indított akciója. A koszovói vezetés a bilaterális kapcsolatok rendszerében következetes erőfeszítéseket tesz az elismerést megadó országok számának növelésére, de döntő minőségi áttörést, vagyis a nemzetközi politika fajsúlyos tényezőinek – így például Oroszországnak és Kínának – az elutasító álláspontját nem sikerült megváltoztatnia. Az ENSZ-családhoz tartozó UNESCO megfelelő fórumot biztosít ahhoz, hogy a sokoldalú kapcsolatok rendszerében elérendő siker adjon lendületet az elismerés folyamatának. A 2015. évi kísérlet nem sikerült ugyan, de nem zárható ki, hogy az UNESCO-közgyűlés 2017. évi ülészakán Koszovó ismét benyújtja a felvételi kérelmét.

A very important milestone in Kosovo's diplomatic struggle for international recognition of its independence was the bid made in order to qualify for membership in UNESCO. Kosovo's leadership is making considerable efforts to increase the number of countries recognizing its independence in their bilateral relations. However, unfortunately it could not achieve any decisive breakthrough in changing the rejection of major players in international politics, such as Russia or China. UNESCO, as part of the UN institutional framework, provides a suitable forum to give momentum to the process of recognition in the system of multilateral relations. The first attempt in 2015 failed, but it cannot be ruled out that Kosovo might resubmit its application again, in time for the next session of UNESCO's General Conference, to be held in late 2017.

* * *

Koszovó 2008. február 17-én kiáltotta ki a függetlenségét, s ezzel beteljesült az ott élő albán nemzeti közösség és az annak képviselőiben fellépő politikai pártok egységes célja.¹ Ehhez a sorsdöntő lépéshez megnyerték a nemzetközi közösség jelentős részének a támogatását.² Szerbia következetesen és megingás nélkül elutasította – és elutasítja ma is – egykori tartománya függetlenségének elismerését, míg az ENSZ Biztonsági Tanács öt állandó tagja közül

Oroszország és Kína képviseli az elutasító álláspontot. A koszovói diplomácia a legutóbbi évek során a kétoldalú kapcsolatok rendszerében, illetve annak felhasználásával elért sikerei után a függetlenség elismerésének folyamatában újabb nagy áttörésre kevésbé számíthat. A mennyiségi mutatóknál még fontosabb az, hogy a függetlenségét el nem ismerő, ám a nemzetközi politikai színtéren fontos szerepet betöltő országok – Szerbia, a Biztonsági Tanács említett két állandó tagján kívül

például az Európai Unió egyes államai³ – következetes elutasító álláspontjának a megváltoztatására, vagyis minőségi fordulatra nagyon kicsi az esélye.

Az említett országok által kitartóan képviselt nézetet a jelek szerint az sem befolyásolja, hogy Koszovónak a bilaterális kapcsolatok rendszerében sikerült az elismerést megadó országok számát növelnie. Ennek oka az, hogy semmit sem változtak azok a bel- és külpolitikai, illetve a konkrétan Koszovót illető megfontolások és érvek, amelyek ezeknek az államoknak a Koszovó függetlenségével szembeni negatív állásfoglalását meghatározták. Minden bizonnyal ebből a helyzetfelismerésből kiindulva, a koszovói külügyi vezetés 2015-ben határozott lépéseket tett annak érdekében, hogy – reményei szerint – a sokoldalú diplomáciában elérendő sikerrel, az UNESCO-tagság elnyerésével adjon új lendületet az elismerés folyamatának.

Írásomban a Koszovói Köztársaságnak az UNESCO-ba történő felvételi kérelmének, az azzal kapcsolatos koszovói, szerb és nemzetközi álláspontoknak, illetve magának a felvételi eljárás folyamatának, majd a szavazási eredménynek az elemzésére, illetve a következtetések megfogalmazására vállalkozom. Ezt a célt szem előtt tartva nem vállalkozom arra, hogy Koszovónak a nemzetközi szervezetekben és regionális intézményekben való képviselétét részletes áttekintsem, annak csak egyik, de különösen fontos szegmensét tárgyalom. Az UNESCO-tagság iránti felvételi kérelem ügyében nem törekszem győztes és vesztes

minősítésekre, bár a végeredményt tekintve kétségtelen: Koszovó szoros küzdelemben maradt alul, hiszen csak három szavazat hiányzott a tagsághoz szükséges kétharmados többséghez, így azonban a szervezet 195 tagállama körében a szerb álláspont kerekedett felül.

Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a Koszovó és Szerbia közötti küzdelem elveszítette a két évtizeddel ezelőtti fegyveres jellegét, és diplomáciai síkra terelődött. Kétségtelen az is, hogy a koszovói–szerb hivatalos kapcsolatrendszerben az Európai Unió közvetítésével folyó tárgyalások révén ma tapasztalható viszonylagos nyugalmat az UNESCO-ban végrehajtott koszovói diplomáciai akció nem tette múlandóvá és meghaladottá, bár az UNESCO-csatlakozás ügye 2015-ben elég gyorsan lekerült a politikai folyamatok aktuális napirendjéről.⁴ Kockázatok nélkül megjósolható azonban, hogy csupán idő és megfontolás kérdése, de koszovói részről lesz folytatása a 2015-ös kezdeményezésnek. Ezért is célszerű a vázolt elemzés elvégzése.

A koszovói kormány szándékai, az UNESCO-s felvételi eljárás rendje

Koszovó a Szerbiával való jövőbeni együttműködést két független, szuverén ország közötti, a kölcsönös érdekeken alapuló és a nemzetközi jognak megfelelő kapcsolatrendszernek képzelel el, az utóbbi viszont Koszovót csak Szerbia részeként tudja elfogadni partnerként. A két fél Brüsszel közvetítésével folyó

tárgyalásai gyakorlati – például közlekedési, távközlési – kérdések megoldására, illetve a Koszovóban élő szerb nemzeti kisebbségi közösség helyzetével kapcsolatos ügyek rendezésére irányulnak, anélkül hogy kifejezetten Koszovó nemzetközi jogi státusát érintenék. Ezért mindkét fél folytatja a diplomáciai erőfeszítéseit az alapkérdésben elfoglalt álláspontjának a nemzetközi elfogadtatása, a minél szélesebb körű támogatás megszerzése érdekében. Koszovó a függetlenségét elismerő országok számának növelésére, illetve a multilaterális nemzetközi szervezetekben való felvétel elnyerésére, ezzel a szerb – és az azt támogató – álláspont tarthatatlanságának az igazolására, míg Belgrád ennek lassítására, illetve megakadályozására törekszik. Mivel Pristina, amint arra a bevezetésben utaltam, a kétoldalú diplomáciában döntő áttörést nem várhat, újabb területre terjesztette ki a diplomáciai aktivitását: a nemzetközi szervezetekre, köztük az ENSZ-család egyik tagjára.

Koszovó külpolitikai prioritásai között az UNESCO-tagság először a 2015 februárjában elfogadott kormányprogramban jelent meg.⁵ Abban a koszovói kormány rövid távú csatlakozási célként két, az ENSZ-családhoz tartozó szervezetet nevezett meg: az Egészségügyi Világszervezetet (WHO), illetve az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetét. Az UNESCO-hoz történő csatlakozás folyamatáról a szervezet alkotmányának a II. cikkely, 2. bekezdése rendelkezik: „Az ezen Szervezet és az Egyesült Nemzetek

Szervezete között létrejött, a jelen Alkotmány X. cikke szerint jóváhagyott megállapodás rendelkezéseire figyelemmel, az Egyesült Nemzetek Szervezetében tagsággal nem rendelkező államokat, a Végrehajtó Tanács ajánlásával, az Általános Konferencia kétharmados többségi szavazattal felveheti a Szervezet tagjainak sorába.”⁶ Ennek megfelelően, a tagságra a jelentkező országnak – amennyiben nem tagja az ENSZ-nek – minősített szavazati többséget kell szereznie, és természetesen teljesítenie kell az UNESCO szervezeti alapszabályában megfogalmazott követelményeket.

Az ENSZ-nek tizenöt szakosított szervezete van, amelyek mindegyike saját alkotmánnyal és tagfelvételi eljárásrenddel bír. A koszovói kormánynak az UNESCO-hoz való csatlakozási szándékát befolyásoló legfontosabb tényező kétségtelenül az volt, hogy ott – az ENSZ-szel ellentétben – egyetlen országnak sincs vétőjoga, tehát a szerb pozíciót támogató Oroszország, Kína (vagy a kettő együtt) nem tudja megvétózni a kérelem elfogadását. A felvételi kérelemnek a Közgyűlés elé történő továbbításáról az UNESCO 58 tagú Végrehajtó Tanácsa (VT) egyszerű többséggel dönt.⁷ A VT összetétele alapján Pristina joggal gondolta, hogy sikerrel tudja venni az első akadályt, és ott megszerzi a támogatást, mivel a tagok többsége Koszovó függetlenségét 2015 októberéig már elismerte.⁸ Reményei szerint a VT pozitív döntése esetén bizakodással nézhet a közgyűlési szavazás elé.

A felvételi kérelemmel kapcsolatos körülmények és fejlemények

A koszovói kormány szándékai már a 2015-ös év elején ismertek voltak. A külügyminiszter 2015. július 16-án azt nyilatkozta, hogy hazája elkezdte a csatlakozási folyamatot,⁹ de a tagsági kérelmet hivatalosan mégis csak a három héttel később, augusztus 4-én kelt levelében küldte meg az UNESCO főigazgatójának, Irina Bokovának.¹⁰ A bejelentésre reagálva Ivica Dačić szerb külügyminiszter elfogadhatatlannak nevezte a csatlakozási szándékot, és 2015. július 26-án a szerb álláspontot bemutató levelet küldött Ban Ki Mun ENSZ-főtitkárnak.¹¹

Belgrád értelmezése szerint a koszovói csatlakozási kérelmet tartalmazó levél az ENSZ BT 1244. sz. határozatának tükrében semmisnek tekintendő, mivel az Koszovót átmeneti ENSZ-igazgatás alá helyezte. Ezért Pristinának az ENSZ helyi békefenntartó misszióján (UNMIK) keresztül kellene, illetve lehetne társult tagságra vonatkozó státuszt kérvényeznie, amennyiben az UNESCO-ban zajló folyamatokban, munkában részt kíván venni. Ez az állásfoglalás Koszovó teljes jogú tagságát még csak a lehetőségek szintjén sem említi. A szerb diplomácia a koszovói akció súlyát, lehetséges következményeit annak kezdetétől fogva a maga „veszélyességének” megfelelően kezelte: határozottan és késlekedés nélkül reagált.

A szerb–koszovói politikai konfliktus szakmai vonatkozásban már a konkrét csatlakozási kezdeményezést megelőzően

is jelen volt az UNESCO-ban. A szervezet Világörökségi listáján ugyanis 2004 óta szerepel a Szerbia által „Koszovó középkori műemlékei” gyűjtőnévvel jelölt helyszín. A listára eredetileg egyedül felkerült dečani kolostor mellé 2006-ban két másik, Koszovó területén található kolostort és egy templomot is felvett az UNESCO Világörökségi Bizottsága:¹² a gračanikai és a peči kolostort, valamint a Szent Szűzről elnevezett ljevisai templomot. A helyszín egyúttal a Veszélyeztetett helyszínek listáján¹³ is szerepel. Nem elhanyagolható tényező, hogy az ortodox keresztény vallási szempontból kiemelt emlékhelyek a szerb pravoszláv egyház tulajdonában állnak, azok fenntartásáról és védelméről a Koszovó területén élő szerb ortodox közösség gondoskodik. Mivel azonban a világörökségi listára Koszovó függetlenségének kikiáltása előtt kerültek, de a kezelőjük változatlan maradt, a döntés áttételesen arra utalt, hogy az UNESCO nem vitatta a Koszovó feletti szerb szuverenitást.

A világörökségi helyszínek védelme visszatérő elem volt mindkét félnek a koszovói tagság melletti, illetve ellene szóló UNESCO-specifikus érvelésénél. Szerb részről azt hangoztatták, hogy 1999 óta a koszovói albánok kétszáz ortodox templomot gyűjtöttek fel, valamint nyolcezer-nél is több sírkövet tettek tönkre. A felvételi kérelem kapcsán Ivica Dačić – aki nem tartózkodott a hangzatos, de megalapozottságukban kétséges kijelentésektől sem – Koszovót az Iszlám Államhoz hasonlította,¹⁴ és azt hangsúlyozta, hogy olyan ország nem csatlakozhat az ENSZ

legfőbb kulturális és örökségvédelmi szervezetéhez, amely ilyen célzott pusztítást vitt véghez a kulturális emlékekben.

Koszovó nemzetközi jogi helyzetéhez hasonlóan a csatlakozási szándék napirendre vétele sem volt ellentmondásoktól mentes. Irina Bokova főigazgató ugyanis a 2015. augusztus 4-i írásos kérelmet nem továbbította – és erre lényegében érdemi magyarázatot később sem adott – a Végrehajtó Tanács elnökének, bár azt Hashim Thaçi külügyminiszter kifejezetten kérte. Az, hogy a felvételi kérelem végül mégis szerepelt a Végrehajtó Tanács 2015. októberi, a Közgyűlés tanácskozási előtti utolsó, 197. ülésén, annak köszönhető, hogy Albánia – amely akkor még a VT tagja volt – kezdeményezte annak napirendre vételét,¹⁵ s ezzel tulajdonképpen átvette a főigazgató kezdeményező szerepét.

Itt figyelembe vehető precedensként mindenképpen utalni kell arra, hogy Palesztina 1989-ben benyújtott csatlakozási kérelmét annak idején Jasszer Arafat az UNESCO főigazgatójának címezte, aki azt a Végrehajtó Tanács elé terjesztette, és a 131. ülésén napirendre is tűzték.¹⁶ Irina Bokova főigazgató eljárásának indokait homály fedi, hivatalos magyarázat azóta sem látott napvilágot, de minden bizonnyal a Koszovó elismerésével kapcsolatos ellentétek, nemzetközi jogi bizonytalanságok húzódnak meg mögötte. ENSZ-főtitkári ambíciói tükrében nem kizárható az sem, hogy nem kívánt ellentétbe kerülni a Biztonsági Tanács két tagjával, Oroszországgal és Kínával – bár lépése, illetve annak hiánya viszont a

Koszovót elismerő másik három állandó BT-tagnál nehezítette meg a helyzetét.

A Koszovó felvételi kérelmének támogatására irányuló, Albánia által a Végrehajtó Tanácsnak benyújtott tervezethez 44 ország (köztük 13 uniós tagállam), összesen a VT 20 tagja csatlakozott társ-szerzőként.

Az ENSZ-közgyűlés 2015. szeptember végi ülésén Szerbia képviselői szinte a teljes idejüket a Koszovó csatlakozása elleni fellépésnek szentelték. Tomislav Nikolić államfő a plenáris ülésen elmondott beszédében úgy fogalmazott, hogy egyfajta Albánia által vezérelt történelemhamisítás folyik, amikor a Koszovó területén lévő szerb kulturális örökségi helyszínek nemzeti jellegét vitatják, és azokat koszovóiként akarják elfogadtatni. Álláspontja szerint hazája az egyetlen olyan európai ország, amelytől egyoldalú lépéssel területeket vettek el, üldözték a polgárait, most pedig még a kulturális identitása elleni támadásokkal is szembe kell néznie.¹⁷ Ezzel együtt viszont – jó taktikai érzékkel – azt is kijelentette, hogy Belgrád továbbra is folytatja a párbeszédet Pristinával, és minden olyan kötelezettségének eleget tesz, amelyet a BT 1244. számú határozata előír, ugyanakkor soha nem fogja elismerni Koszovót mint független országot.

A közgyűlési ülés margóján Dačić külügyminiszter már arról beszélt, hogy Koszovó csatlakozását a brüsszeli Belgrád–Pristina-dialógus keretében kell első körben megvitatni.¹⁸ Érzékelhető hangsúlyeltolódás – sőt, kis túlzással akár lényeginek minősíthető változás – jelentkezett a szerb

álláspontban a korábbiakhoz képest, hiszen, taktikát váltva, ekkor már csak a koszovói kérelem benyújtásának az időpontját kifogásolták, míg előzőleg a Biztonsági Tanács 1244. számú határozatára hivatkozva magának a benyújtásnak a jogszerűségét támadták, és Koszovó számára távlatilag is legfeljebb a társult státust tartották elképzelhetőnek. A közgyűlési ülészakon a szavazás során elért szerb siker hátterében mindenképpen szerepet játszhatott ez a retorikai-taktikai változás. A szerb politikai vezetésnek emlékeznie kellett arra, hogy az általa sokat emlegetett 1244. sz. BT-határozat annak idején nem volt képes megakadályozni sem Koszovó függetlenségének a kikiáltását, sem pedig azt, hogy az önálló koszovói államot 110-nél is több ország elismerje.

A Végrehajtó Tanács állásfoglalása

A Végrehajtó Tanács 197. ülészakán szavaztak az albán határozati javaslatról. A VT eljárásrendjének 50. pontja szerint csak az elfogadó és az ellenző szavazatokat veszik figyelembe az összesítésnél, a tartózkodókat nem számítják be.¹⁹ Ennek megfelelően a testület 27 igen és 14 nem (valamint 14 tartózkodás) alapján úgy döntött, támogatja az albán kezdeményezést, és azt javasolta, hogy a Közgyűlés fogadja be Koszovót az UNESCO teljes jogú tagjaként. A pozitív döntést azonban komoly viták előzték meg, sőt már a VT-ülés napirendjének elfogadásakor

is nyilvánvalóvá váltak a nézetkülönbségek. A szokásos gyakorlat szerint az előzetesen ismertetett napirendet percek alatt jóváhagyják. Ezúttal azonban Oroszország, Kína, Argentína, Brazília, Spanyolország és Kuba képviselői a kérdés napirendre vételével kapcsolatos aggodalmuknak adtak hangot.²⁰ A szavazást megelőző közjáték, amit az ülészak jegyzőkönyve is rögzített, a tanulságoktól sem mentes.

A napirendi vita megnyitását követően Albánia rögtön annak lezárását kérte, illetve a határozattervezetről szóló azonnali szavazást. Az albán kérést az Egyesült Királyság képviselője is támogatta. Mivel a jelen lévő küldöttségvezetők közül senki sem emelt kifogást, Mohamed Sameh Amr, a VT elnöke lezárta a vitát, és elkezdte a szavazás folyamatának ismertetését. Ekkor Oroszország képviselője kért szót, és a VT eljárási rendjének 42. pontja alapján a napirendi pont bizonytalan ideig történő elhalasztását követelte, és erről azonnali szavazást is kezdeményezett. A kubai és az indonéziai állandó képviselő támogatta az orosz kérést. A brit állandó képviselő ugyanakkor azt hangsúlyozta, hogy a felszólaló elkésett, hiszen az elnök már elkezdte a szavazás menetének az ismertetését, és az eljárásrend 49. pontja értelmében a szavazást – miután elkezdték – már nem lehet megszakítani. A kubai képviselő ugyanakkor ismételten azt követelte, hogy a napirendi pont elhalasztásáról történjen a szavazás. A VT elnöke erre – annak érdekében, hogy a szervezet jogi tanácsadójával, valamint az érintett országok képviselőivel

tisztázza a kialakult helyzetet – negyvenöt percre berekesztette az ülést. A szünetet követően az elnök tájékoztatta a jelenlévőket, hogy – az albán kérésnek megfelelően – folytatják a szavazást a határozattervezetről, mivel az orosz fél nem emelt kifogást, amikor az arra vonatkozó kérdés elhangzott.²¹

A szavazatok aránya (27 igen állt szemben 14 nemmel, 14-en tartózkodtak, és 3 ország képviselője távol maradt a voksolástól) már jól láthatóan jelezte, hogy messze nem egyöntetű támogatás alakult ki Koszovó csatlakozása mellett.²² Értékelésem szerint az 58 tagú Végrehajtó Tanács mindkét (aktív) oldala – vagyis a függetlenséget elismerő és elutasító álláspontok képviselői – alapvetően hű maradt az ügyben korábban meghozott nemzeti döntéseikhez. Ugyanakkor egyes mérvadó nemzetközi politikai tényezők – Japán, Egyiptom, Dél-Korea – tartózkodó szavazata már nem illett ebbe a sorba, hiszen hivatalosan mindegyikük elismerte Koszovó függetlenségét. Ukrajna távol maradt a szavazástól.

Az orosz képviselő – miután nem tudta megakadályozni, hogy a VT szavazzon a kérdésben – az UNESCO átpolitizálódásának újabb jeléről értekezett. Álláspontja szerint a szervezet kettős mérce alkalmazásáról tett tanúbizonyságot. Olyan terület csatlakozását támogatta ugyanis, amely egyoldalúan kiáltotta ki a függetlenségét, miközben a Krím félsziget lakosai szavazás útján döntöttek az Oroszországi Föderációhoz való csatlakozásukról, és az UNESCO mégsem hajlandó ezt tudomásul venni.²³ Ugyanakkor az

orosz felszólalásban is tetten érhető volt az, ami ellen éppen felemelte a szavát: azaz saját politikai érdekeket igyekezett érvényre juttatni az UNESCO szakmai szervezetében.

Végül érdekességként megemlíthető, hogy a Koszovót elismerő, valamint az albán tervezet aláírásával a társszerződés is vállaló Pápua Új-Guinea a szavazásnál mégis tartózkodott, sőt azt kérte, hogy töröljék az országot a társszerzők közül is.²⁴

A kialakult eredmény kétségtelenül arra figyelmeztette a koszovói diplomáciát és az Albánia által kezdeményezett határozati javaslat társszerzőit, hogy a közgyűlési ülés előtt további erőfeszítéseket kell tenniük a támogató minősített, kétharmados többség biztosítása érdekében. Érzékelhetővé vált – és ezzel Pristinának is számolnia kellett –, hogy amennyiben a „visszavonulás” tendenciája nemcsak öt országra korlátozódik,²⁵ hanem további országok sem tartják fenn az Koszovó elismerésére vonatkozó korábbi nemzeti döntésüket, akkor a csatlakozás ügye kudarcba fulladhat.

Az események és a szavazási eredmények ismeretében ma már felmerül a kérdés: vajon elvégezték-e az alapvető számításokat Pristinában, vagyis összevetették-e az UNESCO 195 fős taglétszámát a Koszovót elismerő országok számával. Hiszen ez az arány már eleve arra utalt, hogy még akkor sem lesz meg a támogatók kétharmados többsége, ha az UNESCO valamennyi tagállama leadja a szavazatát a csatlakozási kérelem tárgyalásakor, és a Koszovót elismerő országok mindegyike igennel voksol.

A szerb diplomácia számára ez a szavazás nem jelentett végső vereséget, legfeljebb csatavesztést, hiszen megmutatta, hogy a tagállamok megosztottak a kérdésben, és erőteljes lobbizással Szerbia esetleg tartózkodásra tud bírni olyan országokat is, amelyeket a koszovói vezetés a biztos támogatók körébe tartozónak remélt. A voksolást követően Dačić külügyminiszter optimistán azt nyilatkozta, hogy az eredmény kedvezőbb volt, mint amire számítottak, és megjegyezte: a nemmel szavazó országok listája azt bizonyítja, hogy a világ legnagyobb államai (Kína, Oroszország, Brazília, India, Nigéria) Szerbia mellett állnak.²⁶

A szavazási eredmény alapján elméletileg az sem zárható ki, hogy amennyiben az orosz képviselő nem késett volna el a felszólalásával, és időben kezdeményezi a napirendi pont határozatlan idejű elnapolásáról szóló szavazást, akkor az eredményes lett volna. Valószínű ugyanis, hogy az a 28 VT-tagország, amely a csatlakozás ellen szavazott vagy tartózkodott, az ügy halasztását elfogadta volna.

Közgyűlési döntés Koszovó csatlakozási kérelméről

Az UNESCO Közgyűlésének 38. ülészaka, amelynek egyik témája Koszovó csatlakozása volt, 2015. november 3–18. között zajlott le, a kérdéses napirendi pontot pedig a plenáris ülésen, november 9-én vitatták meg. A Végrehajtó Tanácsban és a Közgyűlésben történt szavazás közötti néhány hetet mindkét fél a saját álláspontja melletti intenzív lobbizásra

használta fel. Koszovó mellett erőteljesen lépett fel Albánia, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Németország. A másik oldalon többek között Aleksandar Vučić szerb miniszterelnök és Vlagyimir Putyin 2015. október 29-i találkozójának a napirendjén is szerepelt a kérdés, és az orosz államfő a támogatásáról biztosította tárgyalópartnerét.²⁷ Nikolić elnök levelet intézett az UNESCO-tagországok államfőihez, amelyben továbbra is azt javasolta, hogy Koszovó csatlakozásának kérdését az EU által vezetett Belgrád–Pristina-párbeszéd keretében tárgyalják meg.²⁸ November 4-én Párizsban pedig már arról beszélt, hogy a kérdést le kell venni a napirendről, és csak majd később kell tárgyalni arról.

A Végrehajtó Tanács eljárásrendjéhez hasonlóan, a közgyűlési szavazásoknál is csak az igenlő és az ellenző szavazatok számítanak, az összegzésnél a tartózkodást figyelmen kívül hagyják.²⁹ Ebben az esetben a szabály a szerbeknek kedvezett, hiszen nekik az is előnyös volt, ha valamelyik tagállam tartózkodott vagy nem vett részt a szavazásban, mert ezzel csökkentette a számításba vehető szavazatok számát.

Koszovó felvételének egyik legerőteljesebb szószólója, az Egyesült Államok nem szavazhatott, mivel tagdíjbefizetési elmaradása miatt felfüggesztették a szavazati jogát. A közgyűlési ülészakot megelőzően kiemelt figyelmet kapott, hogy 2015. október 26-án Nikolić találkozott Federico Mayor Zaragozával, az UNESCO 1987 és 1999 közötti főigazgatójával. A találkozóról kiadott

sajtónyilatkozatban a volt főigazgató ellenezte Koszovó csatlakozási szándékát, és hangsúlyozta: amennyiben ő is leadhatná a voksát, kétségkívül nemmel szavazna.³⁰

A Koszovó felvételével kapcsolatos közgyűlési vita megnyitását követően Szerbia, a korábbi bejelentéséhez híven, rögtön kérte a napirendi pont bizonytalan ideig történő elhalasztását, és erről szavazást is kezdeményezett. Többek között az orosz, a kubai, az indonéz és a kínai delegáció vezetője támogatta a kérést. A halasztás mellett fellépő országok elsősorban a BT 1244. számú határozatára hivatkoztak, továbbá emlékeztettek a résztvevőket a folyamatban levő Belgrád–Pristina-párbeszédre, Szerbia területi integritásának sérthetetlenségére, valamint a kérdésnek a tagállamokat megosztó, az UNESCO átpolitizálódását gyorsító jellegére is tettek utalásokat. A csatlakozást támogató felszólalók azt hangsúlyozták, hogy Koszovó készen áll arra, hogy az UNESCO tagja legyen, és veszélyes precedenst teremtene, ha a VT pozitív ajánlását a Közgyűlés (a szervezet fennállása óta első alkalommal) elutasítaná. A felszólalások elhangzása után az ülészak elnöke jelezte, hogy 9 ország nem szavazhat a tagdíjbefizetési hátraléka miatt. Ezt követően ún. nyílt, név szerinti felszólításra történő szavazásra került sor, melynek eredményeként 59 igen, 89 nem és 22 tartózkodás mellett a Közgyűlés úgy döntött, hogy a napirendi pont elhalasztását nem támogatja, vagyis még az ülészakon döntést hoz a kérdésben – így a folyamat a végső szakaszába jutott.

A Koszovó csatlakozásáról szóló határozattervezetről a Közgyűlés szintén név szerinti szavazással döntött, amelynek rendkívül szoros eredménye – 92 igen, 50 nem és 29 tartózkodás – alapján a jelenlevők a tervezetet nem fogadták el. Az előírt kétharmados többséghez ugyanis 95 szavazatra lett volna szükség, mivel az UNESCO 195 tagországa közül 142 adta le a voksát. A döntés értelmében tehát Koszovó nem nyert felvételt a szervezetbe.³¹

Az elutasítás egyértelmű siker volt Szerbia, ugyanakkor diplomáciai vereség Koszovó számára, továbbá olyan precedensként is értékelhető, amely egyelőre elzárhatja az utat Koszovó előtt az ENSZ-család más szervezetei felé is. Az elismerési folyamat lelassulhat, sőt akár meg is akadhat. Úgy tűnik, hogy Pristinában a csatlakozási kérelem elindítása előtt sem alapos politikai elemzést, sem egyszerű számításokat nem végeztek. Ez utóbbi keretében ugyanis – mint arról már volt szó – feltétlenül össze kellett volna vetniük a függetlenséget elismerő országok számát az UNESCO tagállamaiéval, és az alapján ellenőrizni, hogy mutatkozik-e esély a kétharmados támogatás elérésére. A közgyűlési döntés a koszovói belpolitikai folyamatokra is hatást gyakorolt, s minden bizonnyal negatívan befolyásolta a felvételt ellenző, illetve a szavazástól tartózkodó országokkal fenntartott, amúgy is szűk körű bilaterális kapcsolatokat is. Ugyanakkor, ha Koszovó igazán fordulatot, újabb előrelépést akar elérni a nemzetközi jogi elismertsége ügyében, akkor nem vonulhat valamiféle sértődöttségi pozícióba.

A döntés ugyanakkor kudarc volt a Koszovó csatlakozása mellett kampányoló nagyhatalmak (az Amerikai Egyesült Államok, Németország, az Egyesült Királyság) számára is. Nem zárható ki, hogy sok országban éppen az intenzív nyomásgyakorlás váltott ki ellentétes válaszreakciót, és ezért döntöttek a tartózkodás vagy a szavazástól való távolmaradás mellett. Koszovó ugyanis huszonegy olyan ország szavazatát veszítette el, amelyek elismerték a függetlenségét: ezek közül kilenc tartózkodó álláspontot képviselt, négy távol maradt a szavazástól, további nyolc tagállamnak pedig nincs szavazati joga.

Értékelés

Koszovó részéről a csatlakozási kérelem benyújtása politikai-érzelmi alapon magyarázható, logikus lépés volt. A pristinai vezetés minden bizonnyal türelmetlenül figyelte az elismerési folyamat lassulását, illetve az érdemi áttörés elmaradását. Diplomáciai akciója helyszínét a fentiekben vázolt szempontok alapján jól választotta ki; ugyanez azonban nem mondható el az időpontra. A kellő alapossgal és megfontoltsággal elvégzett elemzés több olyan szempontra is rávilágíthatott volna, amelyek létezését a közgyűlési szavazás eredménye igazolta. Így például a csatlakozási kérelem benyújtása a szerb diplomáciának adott kifejezett lehetőséget ahhoz, hogy mind a külvilág, mind a hazai közvélemény felé megerősítse Koszovó függetlenségének az elutasítását, és ismételten összegezze a történelmi és

nemzetközi jogi eredetű érveit. A koszovói lépést alátámasztó tényezők között pedig elsősorban az UNESCO alapokmányában biztosított és fentebb idézett lehetőséget, továbbá a Nemzetközi Bíróságnak a függetlenség kikiáltását jogszerűnek minősítő állásfoglalását említhetjük. Ehhez társul még a Koszovót támogatók azon érve, hogy a Közgyűlés még sohasem utasította el a Végrehajtó Tanács ajánlását, és úgy vélték, a szervezet jövője szempontjából is kedvezőtlen lenne a negatív precedens.

A nemzetközi közösség tagjainak szembesülniük kellett a két fél álláspontjával, illetve a Koszovó függetlenségének elismerése kapcsán korábban hozott sajtó döntésükkel. Az ügygel kapcsolatos nemzetközi jogi környezet alapvető eleme, a Biztonsági Tanács 1244. számú határozata nem változott 2008, az államoknak a koszovói függetlenség elismerése kérdésében hozott döntése óta sem. Jelentősen megváltozott viszont az érintett felek nemzetközi megítélése.

Szerbia időközben az uniós tagjelöltek közé került, és belpolitikájában is felmutatja a szükséges stabilitást. Fontos lépéseket tett a szomszédjaival való megbékélés érdekében; ennek keretében – a függetlenséget elutasító alapálláspontja fenntartása mellett – hajlandóságot mutat a Pristinával való tárgyalásokra, illetve az azokon született/születő megállapodások végrehajtására. Koszovó viszont, sajnálatosan, több területen is ezzel ellentétes tendenciát mutat: a demokratikus deficit erősödését a belpolitikában; a politikai erők súlyos véleménykülönbségét

fontos külpolitikai kérdésekben; parlamenti összetűzésig fajuló vitákat a koszovói–szerb tárgyalásokkal, az ott elért megállapodások végrehajtásával kapcsolatosan. Szerbia javuló, Koszovó pedig romló teljesítményt mutat, és ez a nemzetközi megítélésükben is tükröződik. Mindez nagy valószínűség szerint odáig azért nem vezet, hogy az elismerést megadó országok a döntésüket visszavonják, de bizonyára kételkedést támasztott bennük annak helyességét illetően, és arra is elegendőnek látszik, hogy – például az UNESCO-ban vagy más, hasonló nemzetközi szervezetben – tartózkodjanak Koszovó kifejezett támogatásától.

Az UNESCO alapokmányában lefektetett célok elérése érdekében kifejtett szakmai munkát kétségtelenül rontják, a feladatok teljesítését nehezítik a szervezetben is megjelenő politikai konfliktusok. Valószínűleg álságos lenne olyan elvárást megfogalmazni a szervezettel szemben, hogy teljes mértékben függetlenítse magát azoktól, de a koszovói tagsági kérelemtől történt szavazásnál, az azzal kapcsolatos döntés meghozatalánál minden bizonnyal szerepet játszott egy újabb politikai konfliktus „importálásának” az elhárítására irányuló törekvés is. Koszovó ügye, minden tényezőt figyelembe véve és a jelentőségét tekintve, Palesztina hasonló kérelmével vethető össze. Az annak idején hosszú éveken, évtizedeken keresztül húzódozott, ezért merülhetett fel Koszovó ügyében is a „minek siessünk?” kérdése. A VT ülésén történt brit–oroszcsoerte során sem csak Koszovóról volt szó, a háttérben szerepet játszottak a kétoldalú viszony feszültségei is.

Koszovónak ahhoz, hogy újabb, immár eredményes kísérletet tegyen az UNESCO-ban a tagság elnyerésére, alapos előkészítő munkát kell végeznie a támogatói körében. A 2015. évi szavazásnál az is kiderült, hogy a függetlensége elismerését megtagadó országoktól semmiképpen sem várhat pozitív hozzáállást, a fő feladata ezért az elismerést megadókbiztos támogatásának a megszerzése, illetve az eddigi tartózkodók megnyerése. Ehhez fokozott diplomáciai aktivitásra, a partnerekkel való egyeztetésre van szükség. Az eredményességhez pedig feltétlenül előre kell lépnie mindazokon a területeken – a belpolitikában és a koszovói–szerb tárgyalásokhoz való ambivalens viszony egyértelművé tételében egyaránt –, amelyek 2015-ben sok ország számára alapot adtak az elutasító vagy tartózkodó álláspont kialakításához.

Felmerül az a kérdés is, hogy a Közgyűlés 2017 novemberében megnyíló, 39. ülészaka megfelelő lehetőséget kínál-e az újabb csatlakozási kísérletre, miután azon új főigazgatót is választanak a szervezet élére. Az annak kapcsán várható politikai küzdelmek minden bizonnyal az ülészak egyik legfontosabb témáját adják majd, és nem a legkedvezőbb háttérrel ígérnek az újabb koszovói kérelem benyújtásához. A szerb, az orosz és a kínai álláspont megváltozására Koszovó nem számíthat, a belpolitikájában pedig eddig nem történtek olyan fordulatok, amelyek az ellenzők és a tartózkodók véleményét kedvező irányba befolyásolhatnák. A franciaországi és a németországi választások, az ottani új kormányok megalakulásával kapcsolatos

bizonytalanságok, valamint a Trump-adminisztráció Koszovó-politikáját érintő információhiány szintén megfontolásra inthetik a koszovói vezetést.³²

Jegyzetek

- 1 A Nemzetközi Bíróság Koszovó függetlenségének kikiáltásáról megállapította, hogy nem ütközött a nemzetközi jogba. Az állásfoglalásról részletes elemzését ad: Németh Csaba: „A Nemzetközi Bíróság koszovói függetlenségi nyilatkozatra vonatkozó tanácsadó véleményéről”. *Külgügyi Szemle*, Vol. 9. No. 4. (2010). 63–77. o. Elektronikusan elérhető: http://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_04_A_Nemzetkezi_Bereseg_kosz_pdf. Koszovónak a függetlenséget megelőző történelmével kapcsolatosan kiváló munka Noel Malcolm köteté. Noel Malcolm: *Kosovo. A Short History*. London: MacMillan, 1998. Az albánok történelme és eredete iránt érdeklődő olvasó figyelmébe ajánlható a magyar szakirodalomból: Schütz István: *Fehér foltok a Balkánon*. Budapest: Balassi Kiadó, 2002.
- 2 A koszovói külügyminisztérium honlapján 2017. június 10-én szerepelt adat szerint 114 ország ismerte el Koszovó függetlenségét. *Republika e Kosovës Ministria e Punëve të Jashtme*, www.mfa-ks.net, 2017. február 3.
- 3 Spanyolország, Románia, Szlovákia, Görögország, Ciprus. Az Európai Unió 2008. február 18-án tudomásul vette, de nem ismerte el Koszovó függetlenségének kikiáltását. Egyidejűleg a tagországokra bízta, miként járnak el az ügyben.
- 4 A koszovói–szerb tárgyalásokon az utolsó időszakban történt fejleményekkel, megállapodásokkal foglalkozik: Orosz Anna: „A Belgrád–Pristina-dialógus elmúlt félévének mérlege”. *KKI-elemzések*, No. 34. (2015). A témával foglalkozó másik friss tanulmány: Juhász Krisztina: „A Koszovó és Szerbia közötti párbeszéd és a brüsszeli megállapodás végrehajtásának eddigi mérlege”. *Külgügyi Szemle*, No. 1. (2016). 34–53. o. Elektronikusan elérhető: <http://kki.hu/assets/upload/Juhesz.pdf>.
- 5 Program of the Government of the Republic of Kosovo, 2015–2018”. *Republika e Kosovës Zyra e Kryeministrit*, http://www.kryeministria.net/repository/docs/Government_Programme_2015-2018_eng_10_mars.pdf. A letöltés ideje: 2017. május 6. 48. o.
- 6 „2009. évi XXXII. törvény az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete Alkotmányának kihirdetéséről”. *Wolters Kluwer*, <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a0900032.TV.2009.majus.14.A.hivatalos.elnevezes.az.UNESCO.Altalanos.Konferencia.helyett.a.magyar.diplomaciai.gyakorlat.a.Kozgyulas.nevet.hasznalja.Irasomban.is.ehhez.a.gyakorlathoz.igazodom>.
- 7 „UNESCO Rules of Procedure of the Executive Board–2015 Edition”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002429/242917e.pdf>. A letöltés ideje: 2017. május 6. 19. o.
- 8 „Composition of the Executive Board for 2013–2015 by Electoral Group”. *UNESCO@Vlaanderen*, <http://www.unesco-vlaanderen.be/media/83145/unesco%20uitvoerende%20raad%202013%202015.pdf>. A letöltés ideje: 2017. május 6.
- 9 Thaçi hivatalos Facebook-bejegyzése: <https://www.facebook.com/HashimThaciOfficial/posts/892062957530731>.
- 10 „197 EX/43. Request for the Admission of the Republic of Kosovo to UNESCO”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002346/234649e.pdf>, 2015. szeptember 22.
- 11 „Daily Survey 27.07.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14477?format=pdf>, 2015. július 27.
- 12 „WHC-06/30.COM/19. Decisions Adopted at the 30th Session of the World Heritage Committee (Vilnius, 2006)”. *UNESCO*, <http://whc.unesco.org/archive/2006/whc06-30com-19e.pdf>, 2006. augusztus 23.
- 13 „List of World Heritage in Danger” *UNESCO*, <http://whc.unesco.org/en/danger/>. A letöltés ideje: 2017. május 8.
- 14 „Daily Survey 05.10.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*,

- <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14710?format=pdf>, 2015. október 5.
- 15 „197 EX/43. Request for the Admission of the Republic of Kosovo to UNESCO”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002346/234649e.pdf>, 2015. szeptember 22.
- 16 „131 EX/45. Application for the Admission of Palestine as a Member State of UNESCO”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0008/000827/082712eo.pdf>, 1989. május 18.
- 17 Nikolić beszédének angol nyelvű változata az ENSZ közgyűlésének honlapján: „Statement by H. R. Mr. Tomislav Nikolić, President of the Republic of Serbia”. *General Assembly of the United Nations*, https://gadebate.un.org/sites/default/files/gastatements/70/70_RS_en-2.pdf, 2015. szeptember 30.
- 18 „Daily Survey 28.09.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14667?format=pdf>, 2015. szeptember 28.
- 19 „Rules of Procedure of the Executive Board”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002429/242917e.pdf>. A letöltés ideje: 2017. május 6. 19. o. 50. pont.
- 20 „Summary Records of the 197th Session of the Executive Board”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002443/244347m.pdf>. A letöltés ideje: 2017. május 6. 7–8. o.
- 21 Uo. 103–104. o.
- 22 Uo. 105. o.
- 23 Az UNESCO mellé akkreditált orosz képviselet honlapja, orosz nyelven: <http://www.russianunesco.ru/rus/article/2342>, 2015. október 13.; „Summary Records of the 197th Session...”. 107. o. 37.2. pont.
- 24 „Summary Records of the 197th Session...”. 108. o. 43. pont.
- 25 A Koszovót elismerő, de a VT-szavazáskor tartózkodó országok: Dél-Korea, Egyiptom, Japán, Malawi, Pápua Új-Guinea.
- 26 „Daily Survey 22.10.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14763?format=pdf>, 2015. október 22.
- 27 „Daily Survey 30.10.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14782?format=pdf>, 2015. október 30.
- 28 „Daily Survey 02.11.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14783?format=pdf>, 2015. november 2.
- 29 „Constitution of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization”. *UNESCO*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002439/243996e.pdf>. A letöltés ideje: 2017. május 6. 10. o. C 8.(a) pont.
- 30 „Daily Survey 27.10.2015.” *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia*, <http://www.mfa.gov.rs/en/component/content/article/14775?format=pdf>, 2015. október 27.; „Former UNESCO Chief against Kosovo’s Membership”. *b92*, http://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2015&mm=10&dd=26&nav_id=95832, 2015. október 26.
- 31 A szavazás eredményét hivatalosan 2017 nyarán, a 2015. évi közgyűlési jegyzőkönyv publikálásakor lehet majd elérni online. Addig a szervezet párizsi központjában tekinthető meg az eredmény, 38C/PLEN/DR.1 számon. *Iggennel szavazott*: Afganisztán, Albánia, Andorra, Ausztrália, Ausztria, Szaúd-Arábia, Bahama-szigetek, Bahrein, Belgium, Belize, Benin, Brunei, Bulgária, Burkina Faso, Cook-szigetek, Costa Rica, Csád, Csehország, Dánia, Dominikai Köztársaság, Dzsubuti, Egyesült Arab Emírségek, Egyesült Királyság, Elefántcsontpart, Észtország, Fidzsi-szigetek, Finnország, Franciaország, Gabon, Gambia, Ghána, Grenada, Guinea, Guyana, Haiti, Hollandia, Honduras, Horvátország, Írország, Izland, Jemen, Jordánia, Kanada, Katar, Kelet-Timor, Kuvait, Lesotho, Lettország, Libéria, Líbia, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Magyarország, Malajzia, Malawi, Málta, Monaco, Montenegró, Nauru, Németország, Niger, Norvégia, Olaszország, Omán, Pakisztán, Palau, Panama, Pápua Új-Guinea, Portugália, Ruanda, Saint Kitts és Nevis, Salvador, San Marino, Saint Lucia, Salamon-szigetek, Sierra Leone, Svájc, Svédország, Szamoa, Szene-gál, Szlovénia, Szomália, Szudán, Tanzánia,

Thaiföld, Togo, Tonga, Törökország, Tuvalu, Új-Zéland, Vanuatu.

Nemmel szavazott: Angola, Argentína, Belarusz, Bolívia, Botswana, Brazília, Chile, Ciprus, Dél-Afrika, Dél-Szudán, Ecuador, Egyenlítői-Guinea, Eritrea, Etiópia, Fülöp-szigetek, Guatemala, Grúzia, India, Indonézia, Kazahsztán, Kína, Kirgizisztán, Kongó, Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, Kuba, Laosz, Libanon, Marokkó, Mauritius, Mexikó, Moldávia, Kongói Demokratikus Köztársaság, Mozambik, Mianmar, Namibia, Nicaragua, Oroszország, Örményország, Palesztina, Paraguay, Spanyolország, Srí Lanka, Suriname, Szerbia, Szíria, Szlovákia, Uganda, Uruguay, Venezuela, Zimbabwe.

Tartózkodott: Algéria, Banglades, Barbados, Bhután, Bissau-Guinea, Bosznia és Hercegovina, Burundi, Egyiptom, Görögország, Jamaica, Japán, Kamerun, Kenya, Kolumbia, Koreai Köztársaság, Közép-afrikai Köztársaság, Lengyelország, Mali, Nepál, Nigéria, Peru, Románia, Saint Vincent és a Grenadinszigetek, Seychelle-szigetek, Szingapúr, Trinidad és Tobago, Tunézia, Vietnam, Zambia. *A szavazástól távol maradt:* Azerbajdzsán, Irán, Irak, Kambodzsa, Madagaszkár, Maldiv-szigetek, Marshall-szigetek, Mauritánia, Mongólia, Szváziföld, Tádzsikisztán, Türkmenisztán, Ukrajna, Üzbegisztán, Zöld-foki Köztársaság.

Nem rendelkezett szavazati joggal: Amerikai Egyesült Államok, Antigua és Barbuda, Comore-szigetek, Dominika, Izrael, Kiribati, Mikronézia, Niue, São Tomé és Príncipe.

- 32 Ezt megerősíti az is, hogy a koszovói kormány egyelőre nem tett hivatalos lépést a csatlakozási kérelem ismételt benyújtása érdekében. Enver Hoxhaj külügyminiszter az *Epoka* [Korunk] című lapnak 2017. január 29-én adott interjújában – konkrétumok nélkül – megerősítette a koszovói kormány arra vonatkozó szándékát, hogy az év folyamán kezdeményezi néhány nemzetközi szervezethez történő csatlakozást. Teszi ezt azonban „nem minden

áron” – mondotta, hanem akkor, ha „az érintett nemzetközi szervezet megfelel Koszovó politikai, gazdasági elvárásainak, és Koszovó ott majd hallathatja a hangját különböző ügyekben”. A kormány stratégiai elképzelések, a jogi folyamatok és a tagsághoz szükséges szavazatok számának pontos ismerete alapján cselekszik, ennek során a nemzetközi partnereivel koordinációt folytat. Valószínűleg az UNESCO-ra gondolt, amikor arra utalt, hogy Koszovó „az elkövetkező években tagja lesz egy olyan nemzetközi szervezetnek, aminek az érdekében már intenzíven dolgoztunk”. Albán eredetiben és francia fordításban, *Republika e Kosovës Ministria e Punëve të Jashtme*, <http://www.mfa-ks.net/?page=1,111,4046>, 2017. január 29.

A külügyminiszter március közepén New Yorkban találkozott az amerikai Külügyminisztérium helyettes államtitkárával, aki a koszovói Külügyminisztérium közleménye szerint megerősítette: az Egyesült Államok támogatja Koszovó törekvését, hogy tagságot nyerjen el egyes nemzetközi szervezetekben, de sem az amerikai sem a koszovói tárgyalópartner nem nevezett meg egyetlen egyet sem. *Republika e Kosovës Ministria e Punëve të Jashtme*, <http://www.mfa-ks.net/?page=1,217,4156>, 2017. március 21.

Hoxhaj külügyminiszter New Yorkban tárgyalásokat folytatott 10-nél is több olyan ország képviselőjével, amelyek eddig nem ismerték el Koszovó függetlenségét, annak érdekében, hogy megváltoztassák álláspontjukat. Ez – áll a Külügyminisztérium közleményében – „megkönnyítené a tagságunkat különböző nemzetközi szervezetekben, ha benyújtjuk jelentkezésünket”. <http://www.mfa-ks.net/?page=1,217,4148>, 2017. március 17. és 18.

Tekintettel arra, hogy június 11-én Koszovóban előrehozott parlamenti választásokat tartottak, az új koszovói kormány álláspontja a nemzetközi szervezetekhez történő csatlakozás ügyében egyelőre nem ismeretes.